

пленки в наркотическом бреде были непонятны даже ими самими, теми, кто после этого кислотно-желтого-школьно-автобусного тура остался при своём уме. Их галлюциногенные и пьяные стихи не пришлись по вкусу. Только Кэссади смог позже сотворить роман «В дороге» да пара горстка энтузиастов как Том Вулф добились признания в богемной компании художников-писателей. Кроме шизофрении и истерии такой вид творчества ничем не кончился, пришлось браться за перо и шлифовать неотесанные предложения, мусоля на языке словосочетания в разном порядке, пока сквозь пот не являлось чудо прозы или стиха.

Заканчивая свое выступление, хочу привести вам еще одну цитату известного писателя Ромена Гари, вот часть диалога из его романа «Прощай, Гари Купер!»: «Как я понимаю молодых американцев вашего возраста, которые спасаются от материализма своей страны! Вы потерянное поколение. Буг Моран говорил: «Каждое поколение – потерянное поколение. Именно так оно себя распознает, поколение то есть. Когда же чувствуешь себя еще более потерянным, вот это уже плохо. А поколения, которые не чувствуют себя потерянными, это полное дерьмо. Мы, дети мои, совершенно потерянные, но ведь совершенно! Это доказывает, что в нас кое-что есть»⁴.

И в завершении хочу сказать лишь то, что мы должны помнить тех, кто создал для нас культуру, тех, кто жертвовал целой жизнью! Кто шел на дерзкие эксперименты, но всё равно оставался самим собой, оставался философом и писателем, кто четко делил жизнь общественную от жизни творческой, как сказал Довлатов, (я его называю русский Буковски), в повести «Заповедник»: «Борька трезвый и Борька пьяный настолько разные люди, что они даже не знакомы между собой...»⁵ А также уважаемые слушатели, не забывайте слова Ромена Гари, о том, что мы тоже потерянное поколение! Или, несуществующее! Точно не знаю, но это и не нам решать!

Творчество зависит от состояния разума, если бы «стимуляторы» помогали в искусстве, то каждый второй алкоголик и наркоман претендовал бы на Нобелевскую премию...

ПЕРАКЛАДЫ ПАЭМЫ МІКАЛАЯ ГУСОЎСКАГА «ПЕСНЯ ПРА ЗУБРА» НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

Г. В. Канабьеўская

Латынь з’яўляецца сімвалам антычнасці, сімвалам Рэнэсансу, жывой сувяззю паміж далёкім мінулым, Эпохаю Адраджэння і сённяшнімі

⁴ Ромен Гари. Прощай, Гари Купер! СПб 2002 с.36

⁵ Сергей Довлатов. Заповедник. Ленинград 1990 с.45

днямі. Першапачаткова лацінскаю моваю карысталіся толькі лаціняне, якія жылі на тэрыторыі цяперашняй Італіі. Дык як жа так адбылося, што латынь з цягам часу пранікла ў культуры іншых далёкіх народаў ня толькі ў выглядзе асобных запазычаных словаў і выразаў, але ж і ў форме паэтычных твораў, якія пасля зрабіліся вядомымі помнікамі літаратуры?

У XIV-XVI стст. назіраўся ўздым лацінскага пісьменства ўсходніх славян. Латынь робіцца неад’емнай часткаю культуры гэтых народаў. Чым гэта можна патлумачыць? Менавіта ў гэты час ўзрастае насельніцтва гарадоў, расце колькасць мецэнатаў і жадаючых вучыцца. Адначасова з гэтым у Вялікім княстве Літоўскім выдаюцца заканадаўствы, якія не толькі дазваляюць выезды за мяжу дзеля навучання, але і падтрымліваюць навучэнцаў усімі магчымымі сродкамі. Урадженцы нашай зямлі вучыліся ў Кракаўскім, Празскім універсітэтах, наведвалі Падуанскую вышэйшую школу. А пасля 40-60х гадоў XVI ст. для іх адчынілі свае дзверы універсітэты Швецыі і Германіі. Ва ўсіх гэтых установах лекцыі і дэбаты вяліся на лацінскай мове.

Нягледзячы на тое, што большасць насельніцтва ВКЛ валодала толькі сваёй, беларускай мовай, у вышэйшых колах пачалі разумець, што латынь— гэта шлях да пазнання еўрапейскай культуры і да ўсталявання трывалых дыпламатычных сувязяў. Жадаючы задаволіць інфармацыйныя патрэбы Еўропы, беларускія пісьменнікі складаюць творы, галоўная мэта якіх – у паэтычнай форме прадэманстраваць асаблівасці жыцця і традыцый у ВКЛ [гл.: Дарашкевіч 1979, с. 15-48]. Адным з такіх пісьменнікаў, якія здабылі сабе ўдзячнасць і павагу нашчадкаў, быў Мікалай Гусоўскі. Гэты чалавек карыстаецца вялізнай папулярнасцю сярод тых, хто цікавіцца беларускай гісторыяй і літаратурай.

Выдаўшы свой твор «Carmen de statura, feritate ac venatione bisonis», ці «Песня пра зубра», паэт пакінуў нашчадкам помнік літаратуры, які дазваляе пранікнуць у думкі, настроі, мары ягоных сучаснікаў, паглыбіцца ў гісторыю роднага краю. Але ўплыў «Песні пра зубра» быў яшчэ большы, я мяркую, у тыя часы недахопу інфармацыі пра землі Вялікага Княства. Стварыўшы паэму на латыні, Мікалай Гусоўскі адкрыў яе шырокаму колу чытачоў розных краін, бо латынь якраз мела распаўсюджанне па ўсёй Еўропе. У 1980 годзе арганізацыяй ЮНЭСКА з нагоды 500-годдзя паэта было ўключана імя Мікалая Гусоўскага ў календар міжнародных датаў выдатных дзеячаў сусветнай культуры.

Праз стагоддзі чутны водгукі старажытнасці. Твор беларуса мусіць быць пачуты і пазнаны беларусамі. Менавіта таму я лічу вельмі важнымі падзеямі стварэнні перакладаў паэмы на беларускую мову.

Паэма Мікалая Гусоўскага «Песня пра зубра» перакладзеная на беларускую, польскую, літоўскую, рускую і ўкраінскую мовы. Існуе тры перастварэнні паэмы на беларускую мову. Яны былі напісаныя Язэпам Семяжонам (упершыню апублікаванае ў часопісе «Полымя» ў 1969 г.), Уладзімерам Шатоном (выдадзенае асобнай кнігаю ў 1994 г.) і Наталляй Арсенневай (выдадзенае ў 1997 г. у часопісе «Крыніца»).

Для таго, каб мець уяўленне пра гэтыя пераклады, варта параўнаць перастварэнні аднаго і таго ж урыўка паэмы «Песня пра зубра». Перад гэтым трэба, безумоўна, прачытаць і прааналізаваць усе пераклады цалкам.

У наступных радках паэмы Мікалай Гусоўскі паведамляе чытачу: «Iustitiae sanctas tam certo robore partes Fovit, ut his nullus possit inesse dolus».

«Справядлівы ў правасуддзі, надзейна ўзмацняць яго імкнуўся, так што нічыя хітрасць не здольная была падмануць», – так выглядае падрадکوўны пераклад гэтага ўрыўка (пераклад наш).

Як жа перадаюць змест перакладчыкі?

Параўноўваючы пераклады Ул. Шатона. Н. Арсенневай і Я. Семяжона, заўважаем, што большая дакладнасць – ва Ул. Шатона: «Ён справядлівасць любіў, шанаваў яе нормы святых, Не дазваляў, каб махляр дзесьці абходзіў закон».

Аўтар пераклада выкарыстоўвае сінанімічныя канструкцыі, не губляючы пры гэтым асноўны змест. Напрыклад, «каб нічыя хітрасць не здольная была падмануць» – «не дазваляў, каб махляр дзесьці абходзіў закон».

Н. Арсеннева і Я. Семяжон, у сваю чаргу, надаюць Вітаўту новыя таямнічыя якасці.

«Вось як судзіў ён, суровы, але справядлівы, Тонкім чуцьцём прыкмячаючы праўды адзнаку!» Так гучыць гэты ўрывац ў перакладзе Н. Арсенневай. Заўважым, што сам Мікалай Гусоўскі ў сваёй паэме не надзяляе Вітаўта нейкім асаблівым чуцьцём. Аўтар толькі адзначае, што князь быў справядлівы ў правасуддзі і настолькі разумны, што нічыя хітрасць ня здольная была падмануць яго.

У перакладзе Я. Семяжона – недакладнасць такога ж зместу:

«Сам справядлівы ва ўсім, ён па гэтай жа мерцы

Кожнаму мераў і нейкім сваім адчуваннем

Мог здагадацца адразу, дзе праўда, дзе крыўда.

Хлус перад ім не аднекваўся доўга: збалеўшы,
Змяк, затрымцеў, як асінавы ліст, і прызнаўся» (падкрэсліванні нашы).

Да таго ж, Я. Семяжон стварае для чытачоў сцэну, калі злачынца, спужаўшыся кары вялікага князя, сам прызнаваў сваю віну. Трэба думаць, аўтар пераклада робіць гэта для таго, каб чытачы самі пранікліся павагаю да Вітаўта і да ягоных спраў.

Прааналізаваўшы пераклады Ул. Шатона, Н. Арсенневай і Я. Семяжона «Песні пра зубра» Мікалая Гусоўскага і параўнаўшы іх з падрадковым перакладам, я прыйшла да наступных высноваў.

Працуючы з вершаваным творам, перакладчык заўжды мусіць памятаць пра патрабаванні да сваіх перакладаў. З аднаго боку, «ідэальны» пераклад павінны захаваць дакладны сэнс твора, які перадаецца з дапамогаю адпаведнай лексікі і граматыкі. З іншага боку, чытанне падрадковага перакладу не здольнае прыносіць эстэтычнага задавальнення. А як жа чытач прасякнецца майстэрствам аўтара і зразумее ўсю веліч ягонага таленту, калі твор будзе непаэтычны? Таму паўстае і іншая, мастацкая прэба – захаваць аўтарскі памер верша ці, прынамсі, перадаць твор у вершаванай форме. Пры гэтым перакладчык мусіць глыбока разумець вобраз, які жадаў стварыць аўтар, і старацца перадаць яго без скажэнняў. Стварэнне добрага пераклада параўнальна з уласна напісаннем твора, таму гэта праца патрабуе не толькі шмат часу і намаганняў, але яшчэ і паэтычнага таленту.

Якія ж самыя галоўныя дапаможнікі перакладчыка?

- Па-першае, біяграфічныя звесткі пра самога аўтара. Без уяўлення магчымых нораваў і думак чалавека таго перыяду, калі паэт пісаў свой твор, нельга дазнацца, пра што паэма ўвогуле.

- Па-другое, якімі б ні былі нашыя веды той ці іншай мовы, пры перакладзе мы заўжды карыстаемся слоўнікамі, каб вызначыць усе магчымыя варыянты тлумачэнняў выказаў аўтара. З чым жа сутыкаюцца тыя, хто перакладае з лацінскае мовы на беларускую? Дагэтуль не існуе ніводнага лацінска-беларускага слоўніка, перакладчыкі вымушаны, такім чынам, мець яшчэ і дасканалыя веды трэцяй мовы, якая з’яўляецца пасярэднікам перакладу з лацінскае на беларускую.

- Па-трэцяе, перакладчык можа карыстацца і іншымі творамі, напісанымі на той жа мове. Гэта магчыма, напрыклад, пры супадзенні нейкіх сказаў ці выказаў.

- Але самае важнае і, здаецца, відавочнае – гэта веданне моў, якія патрэбныя для перакладаў. Без гэтага няма сэнсу брацца за прафесійны пераклад.

Калі губляецца хоць адзін кампанент з вышэйнапісаных, з’яўляюцца цяжкасці, якімі і абумоўленыя большасць асаблівасцяў і недахопаў існуючых беларускамоўных перакладаў.

Нягледзячы на ўсе цяжкасці, пераклады новалацінскай паэзіі павінны стварацца. Больш за тое, мусіць пашырацца ўсведамленне гістарычнай і літаратурнай каштоўнасці гэтае паэзіі і папулярнасць гэтай тэмы. Новалацінская паэзія, створаная беларусамі павінна прызнавацца шырокімі коламі чытачоў як беларуская.

Літаратура

1. Шатон Ул., Жлуткі А. Мікола Гусоўскі. Песня пра зубра.—Мн.: БГАКЦ, 1994.—48 с.
2. Дорошкевич В. И. Новолатинская поэзия Белоруссии и Литвы: первая половина XVI в. — Мн.: Наука и Техника, 1979.—207 с.
3. Мікола Гусоўскі, Песня пра зубра: На лацін., бел., рус. мовах/ Пер. на бел. мову Семяжона Я.; Пер. на рус. мову Парэцкага Я., Семяжона Я.; Куліка Іл.Я.. — Мн.: Мастацкая літаратура, 1980.—190 с.
4. Порецкий Я. И. Николай Гусовский.— Мн.: Наука и Техника, 1984.— 94 с.
5. Парэцкі Я. І. Невядомыя вершы Міколы Гусоўскага (1523—1533 гады) [Электронны рэсурс].— Рэжым доступу: http://starbel.narod.ru/huss_verszy.htm.
6. Некрашэвіч-Кароткая Ж. В. Перакладчыцкія метамарфозы, або Ад «Carmen de statura, feritate ac venatione bisontis» да «Песні пры зубра» [Электронны рэсурс].— Рэжым доступу: <http://graecolatini.narod.ru/publ/studia5/nekrashevich.html>.
7. Арсеннева Н., Дарашкевіч В., Мікола Гусоўскі. Песня пра зубра [Электронны рэсурс].— Рэжым доступу: <http://knihi.com/husouski/zubar.html>.

РОЛЬ ИСЛАМСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ИНТЕГРАЦИИ МУСУЛЬМАН В ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКОЕ ОБЩЕСТВО

И. Г. Корогодов

1 ИСЛАМСКИЙ ФАКТОР В ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКОМ КОНТЕКСТЕ

Ислам относится к факторам, оказывающим возрастающее влияние на развитие современных международных отношений. После терактов в США, Испании и Великобритании исламский фактор приобрел глобальный характер и стал рассматриваться, в том числе, в контексте обеспечения безопасности западных стран.

Исламский фактор в странах Западной Европы проявляется в присутствии на их территории мусульманских меньшинств, появившихся в результате иммиграции, и рассматривается в контексте интеграции мусульман в принимающее общество. Таким образом, проблемы безопасности неразрывно связаны с проблемами европейской миграционной политики.

Исламские транснациональные организации, действующие на европейском пространстве, структурно усложняют интеграцию мусульман. Рост их числа и активности, политика правительств западноевропейских национальных государств, направленная на привлечение исламских ор-